

II—In-Nisa ta' l-Iskrittura Mqaddsa

S A R A

Sabiha u ghajjura, ta' 90 sena jkollha tarbija

Ghanja tradizzjonali Taljana ghandha, fost hwejjeġ ohra, din l-istrofa: “*Sabiha daqskemm int giddieba u belgha*”. Ma tantx hu certifikat tajjeb ghal mara li trid tiż-żewweġ, imma llum l-irġiel, moghmija mis-sbuhija tas-sieħba li jagħżlu, ftit jagħtu każ tal-karattru morali u religjuż tagħha.

U l-Patrijarka Abram, *missier dawġ li jemmnu*, missitu din ix-xorti, li kellu jizzewweġ mara ta' din ix-xorta. Sara kienet mara sabiħa hafna (Gen. XII, 11 u 17), imma kienet xi ftit giddieba u belgha. L-Iskrittura Mqaddsa tghidilna li isimha f'xi żmien ġie mibdul minn Alla, li mar ighid lil Abram żewġha: “Issejjahx aktar lil martek bl-isem ta' Saraj, imma bl-isem ta' Sara”. X'kien ifisser l-isem Saraj ma nafux, nafu li l-isem Sara jfisser *prinċipessa*. Barra milli kienet mart Abram, Sara kienet ukoll oħtu għax mis-sierha kien mizzewweġ darbtejn. Gużeppe Flavio u San Ġirolmu jgħidulna li ommha kien jisimha *Jeska*, bint Haram u Lot.

Sara kienet thobbu lil Abram u kienet thobbu b'imhabba tal-ġenn; hafna drabi din l-imhabba gaġħlit-ha tbat hafna, imma hi ma kenitx tagħti każ tat-tbatija; dak li kienet tftitex hu li tara lil żewġha kuntent u hieni. Biex ma tinfridx minn żewġha kellha tħalli lil niesha, tit-

biegħed minn art twelidha u miegħu tiggerra minn post għall-iehor, minn pajjiż għal pajjiż fi vjaġġi twal u perikolużi. Hajjitha għad-dietha taqdi lil żewġha, tagħmillu l-hobż, taħsillu riġlejh mimlija trab u tajn minhabba l-ġiri fix-xaġhri, taħt l-imrieżaq qawwija tax-xemx tal-Lvant fis-sajf, u taħt ix-xita fiż-żmien qasir tax-xitwa. Il-mewt biss firditha minn żewġha.

* * *

Sara, għedna, kienet thobb lil żewġha b'imhabba tal-ġenn, u ma għandniex xi nġhidu Abram ukoll kien mignun warajha, għalkemm hajtu ma tantx setgħet tkun kuntenta minhabba li għal żmien twil ma kellux tfal. U Abram xtaqhom it-tfal, għax ried isir missier ta' ġens kbir, kif kien wegħdu Alla (Gen. XVII, 4-5). Sara kienet imħassba hafna u mdejqa; riedet tikkuntenta lil żewġha u ma setgħetx. U Abram kien jinsab bejn haltejn: jew jiċċaħħad mit-tfal għal dejjem u jaqta' jiesu mill-wegħda t'Alla, jew jagħżel mara ohra, kif kienet tippermettilu l-liġi.

Sara kienet thobbu lil Abram; riedet taqtagħlu xewqtu. Għaliha kienet umiljazzjoni kbira u għal Abram prova kbira ta' fidi.

* * *

Fost id-difetti li, ta' bniedem li kien, Abram seta' jkollu, żgur li

ma kienx ghajjur; jew, jekk kien, raġunijiet oħra ta' tbatija u mewt ġagħluh li ma jurix. Ghax għal darbtejn halla lil martu tmur ma' haddiehor biex jehles mill-mewt.

Kien hemm żmien li waqa' ġuħ kbir fl-inhawi fejn Abram kien qiegħed ighix. Qabad jimxi għal għonq it-triq u sab ruhu fuq dik, li taġti għall-Eġittu. X'hin kien għoddu wasal biex jaqsam il-frontiera, dar fuq martu u qalilha: "Naf li inti mara sabiha; issa kif jarawk l-Eġizzjani jgħidu: 'Hija martu' u joqtlu lili biex isalvaw lilek. Nitolbok għalhekk biex tgħid li inti ohti; hekk lili ma jagħmluli xejn, u nibqa' ngħix biex inkun tiegħek" (Gen. XII, 11-13). U ġara kif haseb Abram. Kif Abram u Sara dahlu fl-Eġittu, ittaqghu ma' xi Eġizzjani li bilgri telqu jgħidu lis-sultan taġhom li ltaqghu ma' mara tassew sabiha. U Sara, biex żewġha ma jġix maqtul, marret toqghod mas-sultan. Tagħtu ġisimha, iżda mhux qalbha.

Imhaseb is-sultan minhabba l-kastiġi li waqghu fuqu u fuq il-familja tiegħu, sejjah lil Abram, ċanfru ghax kien dahak bih u tah lura lil Sara.

Dan il-fatt tenna ruhu meta Abram, wara li telaq mill-Eġittu u xehet it-tined tiegħu bejn Cades u Sur, mar f'Gerara fejn kien isaltan Abimelek. Kif dan is-sultan sar jaf li Sara kienet oht Abram, baġhat għaliha u hadha bhala martu (Gen. XX, 2). Hawn ukoll indaħal Alla li hedded lil Abimelek li jikkastigah kemm-il darba ma jehlisx lil Sara u jagħtiha lura lil Abram.

* * *

U ż-żmien għaddej; ix-xaġhar jibjad; il-wiċċ jitekemmex; u Sara titlef kull tama li taġmel hieni lil

zewġha, billi tnissillu tarbija. F'mument tassew kbir ta' mħabba għal żewġha, twebblu biex jara jistax jixtri tarbija permezz ta' l-ilsira taġha. "Ara — qaltu — jiena ma jistax ikolli tfal; aqbad l-ilsira tie-

Sara, mart Ġakob.

ghi u ara jekk jistax ikollok tfal minnha" (Gen. XVI, 2). U Abram jiehu l-ilsira Eġizzjana Agar u jkolli tifel minnha (Ibid. XVI, 4). U hawn jibdeu it-tribulazzjonijiet ta' Abram u ta' Sara. Sara tibda tgħir, ghax beżgħet li l-ilsira sejra tisraq qalb Abram. Nahseb li tafu x'taf

taghmel l-ghira; tmissel fil-qalb tal-bniedem l-aghhar sentimentali. Il-bniedem jinsa li hu bniedem u jsir animal. Sara bdiet tahqar lil Agar u lil binha, b'mod tali li Agar ma felhix aktar u harbet b'binha fid-deżert ta' Sur, u żgur ma kinetx terġa' lura, kieku ma dehrilix angli t'Alla u stedinha biex terġa' lura (Gen. XVI, 6-9). U sadattant Sara baqgħet tiġġerra wara Abram b'gibda akbar għax beżgħet li se ttilfu.

* * *

Safлахhar għal Sara daqgħet is-siegha tal-ferh. Kellha disghin sena, u Abram mija, meta kellhom tarbija, li semmewha Isaak. Meta Alla nnifsu habbar lil Sara l-ahbar tat-tarbija, din ma emmnitx. U kollha dahk marret tgħid: "Jiena issa xihha, u żewġi huwa ixjeh minni; kif sejrin nerġghu naqgħu għall-pjaçiri ta' żoghžitna?" (Gen. XVIII, 12). Aqraw daqsxejn id-djalogu li għad-

da bejn Sara, Abram u Alla kif jiġi rrakkuntat mill-ktieb tal-Genesi fil-kapitlu XXI u taraw kemm ma tenitx sinçiera Sara; għall-kuntrarju gidbet u wriet ruhha tassew bla karattru.

Meta sabet li hargħet tassew tqila, u meta biż-żmien it-tarbija twieldet qawwija u shiha, ma kienx hemm tarf ta' hena li Sara ma ġarrbitx. Mill-bqija matul l-ahhar jiem ta' hajjitha ma għamlitx haġ'ohra hlief tidhak biha nnifisha meta kienet tiftakar li, fi xjuhitha, nisslet u wldet tarbija. Imma żgur li ma dahkitx Agar l-ilsira u binha Ismaele li, imkeççija minn dar Abram, għaddew il-bqija ta' hajjithom jiġġerrew fid-deżert ta' Bersabea (Gen. XXI, 14).

Sara, li kienet imzejna b'tant sbuhija, ma kellhiex qalbha mimlija b'daqshekk iehor ġmiel.

IR-RAHEB.

GAHAN KELLU ŻEWĠ BIBIEN

Gahan ried jehles minn xi nies li mid-dehra ma tantx kienu joghġbuh. Għalhekk qal lill-mara: "Xhin jiġu dawk in-nies iħabbtu l-bieb, għidilhom li jien m'nhix hawn". Hekk għamlet il-mara; imma dawk qalulha: "Kif jista' jkun li mhuhix hawn, meta rajnieh d'eħel". Il-mara tmashnet hafna u kienet ġejja fl-idejn li kieku ma tfaççax Gahan mit-tieqa, sejhilha u qalilha: "Għidilhom li d-dar tagħna għandha żewġ bibien; dhalt minn wieħed u hriġt mill-iehor".

GAHAN U N-NISA

Gahan kellu żewġ nisa li kienu jghiru tassew għal xulxin. Darba fost l-ohrajn staqsew: "Gahan 'il min thobb l-aktar fostna?" Gahan kollu ħieni, wieġeb: "Inħobbkom it-tnejn xorta waħda". Waħda minnhom ma baqgħetx kuntenta bit-tweġiba u qaltli: "Gahan, jekk inkunu se ngherqu t-tnejn 'il min issalva?" Gahan hasibha ftit, dar fuq ix-xwejha u qalilha: "Irrid naħseb li inti taf tgħum ftit"!